

VI PHẠM ĐẠO ĐỨC TRONG NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CỦA SINH VIÊN HỌC VIỆN AN NINH NHÂN DÂN - THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP

Vương Hồng Phúc, Bùi Thị Liên, Đào Duy Anh, Đỗ Văn Linh, Nguyễn Xuân An
Học viện An ninh Nhân dân

Tóm tắt: Vi phạm đạo đức trong nghiên cứu khoa học của sinh viên Học viện An ninh nhân dân đang ngày càng trở thành vấn đề phức tạp và khó kiểm soát. Vi phạm đạo đức không chỉ làm giảm tính trung thực trong các nghiên cứu mà còn ảnh hưởng đến động lực học tập và định hướng nghề nghiệp trong tương lai. Bài viết này nghiên cứu thực trạng vi phạm đạo đức trong nghiên cứu khoa học của sinh viên Học viện An ninh Nhân dân, đồng thời đưa ra các giải pháp nhằm nâng cao nhận thức và ý thức chấp hành đạo đức, cũng như phòng ngừa các hành vi vi phạm.

Từ khóa: vi phạm; nghiên cứu khoa học; Học viện An ninh nhân dân

ETHICAL VIOLATIONS IN SCIENTIFIC RESEARCH AMONG STUDENTS OF THE PEOPLE'S SECURITY ACADEMY – CURRENT SITUATION AND SOLUTIONS

Vuong Hong Phuc, Bui Thi Lien, Dao Duy Anh, Do Van Linh, Nguyen Xuan An
People's Security Academy

Abstract: Ethical violations in scientific research among students at the People's Security Academy are increasingly becoming a complex and difficult issue to control. Such violations not only reduce the integrity of research but also negatively impact students' motivation to study and their future career orientation. This article examines the current situation of ethical violations in scientific research among students at the People's Security Academy and proposes solutions to raise awareness and improve ethical compliance, as well as prevent violations. Solutions include enhancing ethical education in research, developing research skills training programs, and establishing a strict monitoring system.

Keywords: violation; scientific research; People's Security Academy

Nhận bài: 13/02/2025

Phản biện: 15/03/2025

Duyệt đăng: 20/03/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh giáo dục đại học đang chứng kiến sự phát triển mạnh mẽ và hội nhập quốc tế, nghiên cứu khoa học (NCKH) không chỉ đóng vai trò tiên phong trong việc tạo ra tri thức mới mà còn là yếu tố nền tảng góp phần hình thành nhân cách, đạo đức nghề nghiệp, cũng như tinh thần trách nhiệm của sinh viên đối với xã hội. Tuy nhiên, trong thời gian gần đây, cùng với sự phát triển không ngừng của các công cụ công nghệ thông tin, trí tuệ nhân tạo và phần mềm hỗ trợ sao chép tài liệu, việc vi phạm đạo đức trong nghiên cứu ngày càng trở nên dễ dàng và khó kiểm soát.

Đối với Học viện ANND, nơi đào tạo những thế hệ cán bộ, chiến sĩ Công an tương lai, việc bảo đảm tính trung thực, đạo đức trong NCKH lại càng trở nên cấp bách và quan trọng. Một hành vi vi phạm đạo đức trong nghiên cứu không chỉ giảm sút chất lượng giáo dục mà còn ảnh hưởng trực tiếp đến năng lực thực thi công vụ, làm suy yếu niềm tin của người dân đối với lực lượng Công an nhân dân. NCKH tại đây không chỉ là công cụ để sinh viên nâng cao kiến thức chuyên môn, mà còn là cơ hội để họ hình thành những phẩm chất đạo đức cần thiết cho công tác bảo đảm an ninh quốc gia, giữ gìn trật tự an toàn xã hội. Vì vậy, việc

nghiên cứu thực trạng vi phạm đạo đức trong NCKH của sinh viên tại Học viện ANND, phân tích nguyên nhân và đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao ý thức đạo đức trong nghiên cứu là một nhiệm vụ cấp thiết.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Các hành vi phi đạo đức trong nghiên cứu khoa học

Đạo đức khoa học là tập hợp những nguyên tắc, quy chuẩn ứng xử trong hoạt động nghiên cứu, không phải là một yêu cầu bắt buộc theo pháp luật, mà là những quy định về cách thức và cách hành xử trong quá trình nghiên cứu mà cộng đồng khoa học tự thừa nhận. Đạo đức nghiên cứu nhằm hướng dẫn các nhà khoa học duy trì sự trung thực, tôn trọng và công minh trong quá trình làm việc, bao gồm những yêu cầu về cách công bố kết quả nghiên cứu, ghi nhận đóng góp của người khác và đảm bảo tính minh bạch trong việc thu thập dữ liệu.

Đối lập với đạo đức NCKH là hành vi phi đạo đức trong NCKH. Đó là gian lận và ăn cắp. Gian lận là mặt tiêu cực của thái độ trung thực của nhà khoa học, liên quan đến việc ngụy tạo số liệu, bóp méo dữ kiện, không nghiêm túc trong phương

pháp nghiên cứu và công bố kết quả nghiên cứu. Còn ăn cắp liên quan đến thái độ trung thực trong thực thi quyền sở hữu trí tuệ. Ăn cắp trong NCKH xã hội thường được gọi là đạo văn, là một hành động phi đạo đức và vi phạm pháp luật.

Những hành vi gian lận và đạo văn trong NCKH không chỉ làm tổn hại uy tín cá nhân của người vi phạm mà còn gây ra những tác động tiêu cực đến toàn bộ cộng đồng học thuật. Gian lận trong nghiên cứu, dù không trực tiếp đánh cắp công trình của người khác, nhưng có thể bóp méo bản chất của tri thức khoa học, làm sai lệch những nền tảng tri thức quan trọng. Ngược lại, hành vi đạo văn, tuy không làm thay đổi nội dung nghiên cứu, nhưng lại vi phạm nghiêm trọng quyền sở hữu trí tuệ, tạo ra sự bất công trong đánh giá năng lực khoa học. Nếu những hành vi này không bị phát hiện và xử lý kịp thời, chúng sẽ để lại hậu quả lâu dài, gây tổn hại đến sự phát triển của nền học thuật và làm suy yếu niềm tin của công chúng vào khoa học. Điều đáng lo ngại là những cá nhân vi phạm vẫn có thể gặt hái thành tựu học thuật, đạt được bằng cấp cao và có cơ hội thăng tiến trong sự nghiệp. Khi đã giữ những vị trí quan trọng, họ không chỉ trở thành kẻ cơ hội mà còn có thể tiếp tục dung túng hoặc khuyến khích các hành vi thiếu trung thực khác, làm méo mó môi trường học thuật. Điều này không chỉ làm nhụt chí những nhà nghiên cứu chân chính, mà còn khiến khoa học mất đi động lực phát triển, bởi những đóng góp thực sự sẽ không được đánh giá công bằng.

Tại Việt Nam, vấn đề vi phạm đạo đức trong NCKH cũng đã nhận được sự quan tâm đặc biệt trong những năm gần đây. Một số trường hợp đã bị xử lý nghiêm khắc, bao gồm việc thu hồi bằng tiến sĩ của những cá nhân bị phát hiện sao chép trái phép công trình của người khác. Điển hình là vụ việc xảy ra vào tháng 11/2018 tại Đại học Huế. Sau khi nhận được đơn tố cáo, nhà trường đã thành lập hội đồng thẩm định và phát hiện luận án tiến sĩ của bà Lê Thị An H. chứa nhiều nội dung sao chép từ các công trình nghiên cứu khác mà không có trích dẫn nguồn hợp lệ. Hội đồng kết luận rằng lỗi đạo văn của bà lên đến 12 trang, gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến tính minh bạch trong NCKH. Trước sai phạm này, Đại học Huế đã yêu cầu tác giả phải sửa đổi nội dung luận án và nộp lại theo quy định. Những trường hợp trên cho thấy mức độ nguy hiểm của các hành vi vi phạm đạo đức nghiên cứu nếu không được kiểm soát chặt chẽ. Việc xử lý nghiêm minh không chỉ nhằm bảo

vệ sự trong sạch của môi trường học thuật mà còn là biện pháp răn đe để ngăn chặn những cá nhân có ý định lạm dụng NCKH như một công cụ để thăng tiến mà không dựa trên năng lực thực sự.

2.2. Thực trạng vi phạm đạo đức trong nghiên cứu khoa học của sinh viên Học viện An ninh nhân dân

Học viện ANND là cơ sở đào tạo trọng điểm của ngành Công an, nơi cung cấp đội ngũ cán bộ, chiến sĩ cho lực lượng Công an nhân dân ở các cấp học từ đại học đến thạc sĩ, tiến sĩ. Mỗi năm, Học viện đón nhận khoảng 15.000 sinh viên tham gia học tập, nghiên cứu và rèn luyện. Bên cạnh chương trình học chính khóa, công tác NCKH cũng được Học viện đặc biệt chú trọng và khuyến khích sinh viên tham gia thông qua nhiều hình thức phong phú như thực hiện đề tài cấp Nhà nước, Bộ, cơ sở; biên soạn giáo trình, tài liệu học tập; viết luận án, luận văn, khóa luận tốt nghiệp, các chuyên đề khoa học và tham gia các cuộc thi NCKH sinh viên.

Phong trào NCKH trong sinh viên Học viện ANND phát triển mạnh mẽ qua từng năm, với sự gia tăng về cả số lượng và chất lượng các công trình nghiên cứu. Chỉ tính riêng trong giai đoạn 2020-2025, Học viện đã ghi nhận hơn 1.076 luận văn, luận án, 320 khóa luận tốt nghiệp, cùng hơn 400 đề tài NCKH sinh viên. Các công trình này không chỉ được đánh giá cao mà còn đóng góp tích cực vào sự phát triển nghiên cứu chuyên sâu trong lĩnh vực an ninh và trật tự xã hội. Tuy nhiên, trong quá trình phát triển nghiên cứu, vấn đề vi phạm đạo đức trong NCKH lại trở thành một thực trạng đáng lo ngại tại Học viện. Cụ thể, qua các đợt rà soát, thẩm định các công trình NCKH, Học viện đã phát hiện 247 trường hợp sinh viên vi phạm đạo đức, chủ yếu là các hành vi sao chép, đạo văn trong luận văn, luận án, khóa luận tốt nghiệp và các đề tài NCKH. Việc này không chỉ ảnh hưởng đến chất lượng công trình nghiên cứu mà còn tác động tiêu cực đến đạo đức nghề nghiệp của sinh viên, làm giảm sút uy tín và tính minh bạch trong môi trường học thuật của Học viện.

Để đánh giá thực trạng đạo đức khoa học đối với sinh viên, nhóm tác giả tiến hành khảo sát với 512 sinh viên của Học viện ANND, bao gồm 400 sinh viên hệ đào tạo chính quy và 112 học viên hệ sau đại học. Các đối tượng tham gia khảo sát đã điền phiếu khảo sát, và kết quả thu được đã được xử lý và phân tích thông qua các phần mềm thống kê chuyên dụng. Bên cạnh đó, nhóm tham khảo

các báo cáo, tài liệu và thống kê từ các đơn vị quản lý để có cái nhìn toàn diện về tình hình thực tế. Kết quả khảo sát cho thấy:

Hiểu biết về đạo đức khoa học của sinh viên nói chung còn khá hạn chế. Khi được hỏi về các nguyên tắc cơ bản của đạo đức NCKH, chỉ có 21,57% sinh viên nắm rõ các nguyên tắc này, trong khi phần lớn các sinh viên khác dường như không biết đến hoặc chưa nhận thức được tầm quan trọng của chúng. Đặc biệt, nhận thức về những hậu quả của việc vi phạm đạo đức trong NCKH còn rất thấp. Cụ thể, có đến 36,5% sinh viên cho rằng vi phạm đạo đức trong nghiên cứu không nghiêm trọng, 51,3% xem đây là chuyện bình thường, chỉ có 12,2% sinh viên nhận thức được đây là vấn đề nghiêm trọng hoặc rất nghiêm trọng. Điều này phản ánh một thực tế đáng lo ngại, khi vấn nạn vi phạm đạo đức trong NCKH đang ngày càng trở nên phổ biến.

Nhận thức về các hành vi vi phạm đạo đức khoa học của sinh viên cũng còn nhiều thiếu sót. Một số sinh viên có thói quen sử dụng kết quả nghiên cứu của người khác, sao chép hoặc lấy thông tin từ các nguồn tài liệu mà không trích dẫn đúng cách, và họ coi đây là một việc bình thường. Mặc dù vậy, đa số sinh viên đều nhận thức được vấn đề và mong muốn có các giải pháp để giảm thiểu tình trạng vi phạm đạo đức trong nghiên cứu. Trong số các giải pháp được sinh viên đề xuất, có một giải pháp được lựa chọn nhiều nhất là nâng cao năng lực NCKH cho sinh viên. Đồng thời, họ cũng mong muốn các cơ chế quản lý và chế tài được áp dụng chặt chẽ hơn để hạn chế việc vi phạm đạo đức khoa học.

Có thể nhận thấy rằng, mặc dù ở mức độ khác nhau, vấn đề vi phạm đạo đức trong NCKH vẫn tồn tại trong sinh viên Học viện ANND. Nhóm tác giả đã phân tích, đánh giá và chỉ ra một số nguyên nhân chính dẫn đến tình trạng này đó là:

Một là, nguyên nhân khách quan. Việc giáo dục đạo đức trong NCKH tại Học viện chưa thực sự được chú trọng, điều này khiến sinh viên thiếu hiểu biết và dẫn đến các vi phạm vô tình. Công tác kiểm tra và đánh giá các sản phẩm NCKH còn nhiều hạn chế, chưa đạt hiệu quả cao. Đồng thời, cơ chế chế tài đối với các hành vi vi phạm đạo đức khoa học cũng chưa rõ ràng và chưa đủ mạnh mẽ. Thực tế, nhiều sinh viên không nhận thức được rằng hành vi của mình là vi phạm đạo đức, ví dụ như việc không ghi nguồn khi trích dẫn tài liệu. Môi trường nghiên cứu tại Học viện, bao

gồm cơ sở vật chất và các điều kiện hỗ trợ, cũng chưa đáp ứng được yêu cầu nghiên cứu của sinh viên, với nguồn kinh phí hạn chế và ít hỗ trợ cho các hoạt động nghiên cứu. Thêm vào đó, các cuộc thi NCKH mặc dù được tổ chức thường xuyên, nhưng vẫn mang tính phong trào, chưa thực sự đóng góp hiệu quả vào việc nâng cao chất lượng học tập và rèn luyện nghề nghiệp cho sinh viên.

Hai là, nguyên nhân chủ quan. Nhận thức của sinh viên về vai trò của NCKH trong việc phát triển chuyên môn và năng lực còn yếu. Năng lực NCKH của sinh viên còn hạn chế, dẫn đến chất lượng nghiên cứu không đạt yêu cầu. Kỹ năng tìm kiếm, khai thác và xử lý thông tin cũng chưa được rèn luyện đầy đủ. Điều này làm cho sinh viên khó có thể thực hiện các công trình nghiên cứu có giá trị và đạt chất lượng cao. Bên cạnh đó, một bộ phận sinh viên, vì mong muốn đạt điểm cao và chạy theo thành tích, đã cố tình vi phạm đạo đức trong nghiên cứu, thậm chí sao chép hoặc sử dụng kết quả nghiên cứu của người khác mà không tuân thủ các quy định về trích dẫn và bản quyền.

2.3. Một số giải pháp

Một là, nâng cao nhận thức của sinh viên về đạo đức NCKH. Trước hết, Học viện cần tăng cường công tác tuyên truyền về đạo đức trong NCKH thông qua nhiều hình thức khác nhau, từ các buổi tọa đàm, hội thảo, đến các chiến dịch truyền thông trực tuyến. Mục đích là giúp sinh viên nhận thức sâu sắc về tầm quan trọng của đạo đức trong hoạt động nghiên cứu. Khi sinh viên đã hiểu rõ vai trò của việc tuân thủ đạo đức trong NCKH, họ sẽ có thái độ nghiêm túc hơn trong việc thực hiện các đề tài nghiên cứu và nhận thức được hậu quả nghiêm trọng của việc vi phạm đạo đức.

Hai là, tăng cường công tác quản lý trong hoạt động NCKH. Để đảm bảo các hoạt động NCKH của sinh viên đạt chất lượng cao, công tác quản lý và giám sát đóng vai trò vô cùng quan trọng. Học viện cần xây dựng và thực hiện bộ quy tắc ứng xử về đạo đức trong NCKH, qua đó tạo ra một khuôn khổ rõ ràng để sinh viên có thể tham khảo và thực hiện nghiên cứu một cách đúng đắn. Đồng thời, việc áp dụng các phần mềm phát hiện đạo văn là một công cụ hiệu quả trong việc kiểm tra tính minh bạch và tính chính xác của các sản phẩm nghiên cứu.

Ba là, nâng cao năng lực NCKH cho sinh viên. Năng lực nghiên cứu của sinh viên hiện nay còn nhiều hạn chế, đặc biệt là kỹ năng tìm kiếm, xử lý và phân tích thông tin. Để nâng cao năng lực

nguyên cứu, Học viện cần triển khai các chuyên đề học tập về phương pháp NCKH, từ đó giúp sinh viên làm quen với các công cụ, kỹ thuật nghiên cứu hiện đại. Bên cạnh đó, việc tổ chức các buổi tọa đàm, trao đổi kinh nghiệm giữa sinh viên và giảng viên về quá trình thực hiện đề tài NCKH cũng rất quan trọng.

Bốn là, tạo ra môi trường NCKH chuyên sâu và thực tiễn. Đối với sinh viên Học viện ANND, việc tạo ra một môi trường NCKH không chỉ đòi hỏi sự sáng tạo mà còn cần phải kết hợp chặt chẽ với các yêu cầu thực tiễn của ngành. Vì vậy, việc xây dựng một không gian nghiên cứu vừa lý thuyết, vừa gắn liền với thực tế công tác an ninh là vô cùng cần thiết. Học viện cần tạo ra các nhóm nghiên cứu mạnh tập trung vào các vấn đề thực tiễn như phòng, chống tội phạm, an ninh mạng, bảo vệ chính trị nội bộ... Đây là cơ hội để sinh viên có thể áp dụng những lý thuyết đã học vào thực tiễn công tác bảo vệ an ninh quốc gia. Bên cạnh đó, việc tổ chức các câu lạc bộ NCKH chuyên ngành như “Câu lạc bộ nghiên cứu khoa học”, “Câu lạc bộ Khoa học Mác Lênin” hay “Câu lạc bộ pháp luật” sẽ giúp sinh viên có thể trao đổi kiến thức chuyên môn và phát triển các ý tưởng nghiên cứu gắn liền với tình hình an ninh trật tự.

Ngoài ra, Học viện cũng cần khuyến khích việc hợp tác giữa các sinh viên, giảng viên và các cơ quan chức năng như Công an địa phương, Viện nghiên cứu, các tổ chức quốc tế để sinh viên có thể nghiên cứu, học hỏi các vấn đề thực tiễn đang rất nóng trong xã hội hiện nay.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh hiện nay, việc giảm thiểu hành vi vi phạm đạo đức khoa học trong NCKH của sinh viên, đặc biệt là sinh viên Học viện ANND đòi hỏi sự phối hợp đồng bộ và linh hoạt từ nhiều biện pháp khác nhau. Cùng với việc tìm hiểu nguyên nhân, đặc thù ngành học, việc lựa chọn các giải pháp phù hợp cho từng đối tượng sinh viên là yếu tố then chốt để xây dựng một môi trường NCKH trong sạch và phát triển bền vững. Thời gian tới, Học viện ANND cần đẩy mạnh công tác giáo dục đạo đức NCKH, tạo môi trường nghiên cứu thực tiễn gắn liền với công tác an ninh và pháp luật, đồng thời tăng cường các biện pháp quản lý và giám sát chặt chẽ trong quá trình thực hiện nghiên cứu. Chỉ khi những yếu tố này được triển khai một cách đồng bộ và hiệu quả, đạo đức khoa học mới có thể được duy trì và phát triển vững chắc trong môi trường học tập và nghiên cứu của sinh viên Học viện ANND.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bùi Hồng Việt (2017), “Về vấn đề đạo đức trong nghiên cứu khoa học”, Thông Tin Khoa học Xã hội
- [2] Bùi Trung Thành (2014), Giáo trình Nghiên cứu khoa học an ninh, Học viện An ninh nhân dân
- [3] Phạm Thị Ly. (2015), “Một số vấn đề cơ bản về đạo đức khoa học và văn hóa nghiên cứu”, Tạp Chí Khoa Học và Công Nghệ Việt Nam
- [4] Vũ Cao Đàm, Giáo trình Phương pháp luận nghiên cứu khoa học, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội, 2013
- [5] <https://vietnamnet.vn/giao-su-y-khoa-bi-thu-hoi-bang-tien-si-vi-gian-lan-du-lieu-nghien-cuu-2350255.html>
- [6] <https://vietnamnet.vn/nu-ca-si-tre-bi-truong-dai-hoc-thu-hoi-ca-bang-thac-si-va-tien-si-vi-dao-luan-van-2349701.html>
- [7] <https://vietnamnet.vn/truong-phong-nghien-cuu-khoa-hoc-dao-luan-an-tien-si-2344617.html>